

2024/1711

26.6.2024

EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVI (EU) 2024/1711,

annettu 13 päivänä kesäkuuta 2024,

direktiivien (EU) 2018/2001 ja (EU) 2019/944 muuttamisesta unionin sähkömarkkinoiden rakenteen parantamisen osalta

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

EUROOPAN PARLAMENTTI JA EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, jotka

ottavat huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 194 artiklan 2 kohdan,

ottavat huomioon Euroopan komission ehdotuksen,

sen jälkeen kun esitys lainsäätämisyksityksessä hyväksyttäväksi säädökseksi on toimitettu kansallisille parlamenteille,

ottavat huomioon Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon ⁽¹⁾,

ottavat huomioon alueiden komitean lausunnon ⁽²⁾,

noudattavat tavallista lainsäätämisyksitystä ⁽³⁾,

sekä katsovat seuraavaa:

- (1) Sähkömarkkinoilla on havaittu erittäin korkeita hintoja ja heilahteluja syyskuusta 2021 lähtien. Tämä johtuu pääasiassa sähkön tuotantoon käytettävän kaasun korkeasta hinnasta, kuten Euroopan unionin energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyövirasto, jäljempänä "ACER", totesi huhtikuussa 2022 laatimassaan lopullisessa arvioissa EU:n sähkön tukkumarkkinoiden rakenteesta.
- (2) Venäjän Ukrainaan, joka on energiayhteisösopimuksen ⁽⁴⁾ sopimuspuoli, kohdistaman hyökkäyssodan kiihtyminen ja sotaan liittyvät kansainväliset pakotteet ovat helmikuusta 2022 alkaen johtaneet kaasukriisiin, häirinneet maailmanlaajuisia energiemarkkinoita, pahentaneet korkeiden kaasuhintojen ongelmaa ja aiheuttaneet merkittäviä kerrannaisvaikutuksia sähkön hintoihin. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaa vastaan on aiheuttanut epävarmuutta myös muiden voimalaitoksissa käytettyjen hyödykkeiden, kuten kivihiilen ja raakaöljyn, tarjonnasta. Kyseinen epävarmuus on entisestään lisännyt sähkön hintojen epävakautta. Useiden ydinreaktoreiden vähäisempi saatavuus ja alhainen vesivoiman tuotanto ovat puolestaan lisänneet sähkön hintojen nousua.
- (3) Vastauksena kyseiseen tilanteeseen komissio esitti 13 päivänä lokakuuta 2021 antamassaan tiedonannossa "Miten vastata energian hintojen nousuun: toiminta- ja tukivälineistö" valikoiman toimenpiteitä, joita unioni ja sen jäsenvaltiot voivat käyttää puuttuakseen korkeiden energianhintojen kotitalousasiakkaille ja yrityksille aiheuttamiin välittömiin vaikutuksiin, mukaan lukien tulotuki, verohelpotukset, energian säästö ja varastointitoimenpiteet, ja parantaakseen kykyä sietää tulevia hintasokkeja. Komissio hahmotteli 8 päivänä maaliskuuta 2022 antamassaan tiedonannossa "REPowerEU: Kohtuuhintaisempaa, varmempaa ja kestävämpää energiaa koskevat yhteiset eurooppalaiset toimet" lisätoimenpiteitä, joilla tätä välineistöä voidaan vahvistaa ja joilla nouseviin energianhintoihin voidaan vastata. Komissio otti 23 päivänä maaliskuuta 2022 käyttöön myös tilapäiset valtiontukipuitteet, jotka sallivat tietyt tuet korkeiden energianhintojen vaikutusten lieventämiseksi.
- (4) Komissio esitteli 18 päivänä toukokuuta 2022 antamassaan tiedonannossa REPowerEU-suunnitelmansa, jossa otetaan käyttöön lisätoimenpiteitä, joissa keskitytään energiansäästöön, energiatoimitusten monipuolistamiseen, suurempaan energiatehokkuustavoitteeseen ja uusiutuvan energian käyttöönoton nopeuttamiseen ja joilla pyritään vähentämään unionin riippuvuutta venäläisistä fossiilista polttoaineista. Siihen sisältyi myös ehdotus uusiutuvan energian osuutta kokonaisloppukulutuksesta koskevan unionin vuoden 2030 tavoitteen nostamisesta 45 prosenttiin. Myös energiemarkkinoiden lyhyen aikavälin interventtioiden ja sähkömarkkinoiden rakenteen pitkän aikavälin parannusten toimintalinjoista 18 päivänä toukokuuta 2022 annetussa komission tiedonannossa esitettiin lyhyen aikavälin lisätoimenpiteitä korkeisiin energiahintoihin puuttumiseksi. Tämän lisäksi siinä määriteltiin aloja, joilla sähkömarkkinoiden rakennetta voitaisiin parantaa, ja ilmoitettiin aiheesta arvioida kyseisiä aloja lainsäädäntökehyksen muuttamiseksi.

⁽¹⁾ EUVL C 293, 18.8.2023, s. 112.

⁽²⁾ EUVL C, C/2023/253, 26.10.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2023/253/oj>.

⁽³⁾ Euroopan parlamentin kanta, vahvistettu 11. huhtikuuta 2024 (ei vielä julkaistu virallisessa lehdessä), ja neuvoston päätös, tehty 21. toukokuuta 2024.

⁽⁴⁾ EUVL L 198, 22.7.2006, s. 18.

- (5) Vastatakseen kiireellisesti energian hintakriisiin ja turvallisuuteen liittyviin huolenaiheisiin ja puuttuakseen kansalaisten kohtaamiin hinnankorotuksiin unioni hyväksyi useita säädöksiä, mukaan lukien Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2022/1032⁽⁵⁾, jolla luotiin vahva kaasun varastointijärjestelmä, neuvoston asetuksen (EU) 2022/1369⁽⁶⁾, joka tarjoaa tehokkaita kaasun ja sähkön kysynnän vähentämistoimenpiteitä, neuvoston asetuksen (EU) 2022/1854⁽⁷⁾, jolla luotiin hintarajoitusjärjestelmiä ansiottomien voittojen välttämiseksi niin kaasu- kuin sähkömarkkinoilla, ja neuvoston asetuksen (EU) 2022/2577⁽⁸⁾, jolla vahvistettiin toimenpiteitä uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyjen nopeuttamiseksi.
- (6) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksiin (EU) 2018/1999⁽⁹⁾, (EU) 2019/942⁽¹⁰⁾ ja (EU) 2019/943⁽¹¹⁾ sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiveihin (EU) 2018/2001⁽¹²⁾, (EU) 2018/2002⁽¹³⁾ ja (EU) 2019/944⁽¹⁴⁾, joita yhdessä kutsutaan vuosina 2018–2019 hyväksytyksi ”Puhdasta energiaa kaikille eurooppalaisille” -säädöspaketiksi, perustuvien hyvin integroituneiden energiamarkkinoiden ansiosta unioni voi hyötyä energian sisämarkkinoiden taloudellisista eduista kaikissa olosuhteissa ja siten taata toimitusvarmuuden ja jatkaa hiilestä irtautumista unionin ilmastoneutraalustavoitteen saavuttamiseksi. Rajat ylittävä yhteenliitettävyys takaa myös sähköjärjestelmien turvallisemman, luotettavamman ja tehokkaamman toiminnan ja paremman kyvyn sietää lyhyen aikavälin hintasokkeja.
- (7) Energian sisämarkkinoiden vahvistaminen ja ilmasto- ja energiasiirtymän tavoitteiden saavuttaminen edellyttävät merkittävää parannusta unionin sähköverkkoon, jotta sillä pystytään vastaamaan uusiutuvan energian tuotantokapasiteetin merkittäviin lisäyksiin, tuotettujen määrien säästä riippuvaiseen vaihtelevuuteen ja muuttuviin sähkönsiirron suuntauksiin eri puolilla unionia ja jotta voidaan vastata esimerkiksi sähköajoneuvoista ja lämpöpumpuista aiheutuvaan uuteen kysyntään. Investoinnit verkkoihin sekä rajojen sisällä että rajojen yli ovat sähkön sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan, myös toimitusvarmuuden, kannalta välttämättömiä. Tällaiset investoinnit ovat tarpeellisia, jotta uusiutuvan energian tuotanto ja sen kysyntä voidaan integroida tilanteessa, jossa ne sijaitsevat aiempaa kauempana toisistaan, ja näin saavuttaa unionin ilmasto- ja energiatavoitteet. Näin ollen kaikilla unionin sähkömarkkinoiden uudistuksilla olisi edistettävä eurooppalaisen sähköverkon yhtenäisyyttä ja varmistettava, että kaikki jäsenvaltiot saavuttavat sähköverkkojen yhteenliitännästeen asetuksen (EU) 2018/1999 4 artiklan d alakohdan 1 alakohdan mukaisen sähköverkkojen yhteenliitännästeen tavoitteen (vähintään 15 % vuonna 2030) mukaisesti ja että kyseistä yhteenliittämiskapasiteettia käytetään mahdollisimman paljon rajatylittävään kauppaan. Lisäksi on varmistettava unionin sähköverkon ja yhteysinfrastruktuurin, kuten Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2022/869⁽¹⁵⁾ nojalla perustettujen unionin yhteistä etua koskevien hankkeiden, rakentaminen ja parantaminen. Kaikille unionin kansalaisille ja yrityksille olisi tarjottava riittävä yhteenliitettävyys, sillä se voi tarjota merkittäviä mahdollisuuksia osallistua unionin energiasiirtymään ja digitalisaatioon. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 349 artiklassa tarkoitettuihin syrjäisimpiin alueisiin olisi kiinnitettävä erityistä huomiota; mainitussa artiklassa tunnustetaan niiden erityiset rajoitukset ja määrätään niitä koskevien erityistoimenpiteiden hyväksymisestä.
- ⁽⁵⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2022/1032, annettu 29 päivänä kesäkuuta 2022, asetusten (EU) 2017/1938 ja (EY) N:o 715/2009 muuttamisesta kaasun varastoinnin osalta (EUVL L 173, 30.6.2022, s. 17).
- ⁽⁶⁾ Neuvoston asetus (EU) 2022/1369, annettu 5 päivänä elokuuta 2022, koordinoituista kaasun kysynnän vähentämistoimenpiteistä (EUVL L 206, 8.8.2022, s. 1).
- ⁽⁷⁾ Neuvoston asetus (EU) 2022/1854, annettu 6 päivänä lokakuuta 2022, korkeisiin energianhintoihin liittyvistä hätätoimenpiteistä (EUVL L 261 I, 7.10.2022, s. 1).
- ⁽⁸⁾ Neuvoston asetus (EU) 2022/2577, annettu 22 päivänä joulukuuta 2022, kehyksestä uusiutuvan energian käyttöönoton nopeuttamiseksi (EUVL L 335, 29.12.2022, s. 36).
- ⁽⁹⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2018/1999, annettu 11 päivänä joulukuuta 2018, energiaunionin ja ilmastotoimien hallinnosta, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 663/2009 ja (EY) N:o 715/2009, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 94/22/EY, 98/70/EY, 2009/31/EY, 2009/73/EY, 2010/31/EU, 2012/27/EU ja 2013/30/EU, neuvoston direktiivien 2009/119/EY ja (EU) 2015/652 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 525/2013 kumoamisesta (EUVL L 328, 21.12.2018, s. 1).
- ⁽¹⁰⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/942, annettu 5 päivänä kesäkuuta 2019, Euroopan unionin energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston perustamisesta (EUVL L 158, 14.6.2019, s. 22).
- ⁽¹¹⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/943, annettu 5 päivänä kesäkuuta 2019, sähkön sisämarkkinoista (EUVL L 158, 14.6.2019, s. 54).
- ⁽¹²⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2018/2001, annettu 11 päivänä joulukuuta 2018, uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä (EUVL L 328, 21.12.2018, s. 82).
- ⁽¹³⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2018/2002, annettu 11 päivänä joulukuuta 2018, energiatehokkuudesta annetun direktiivin 2012/27/EU muuttamisesta (EUVL L 328, 21.12.2018, s. 210).
- ⁽¹⁴⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/944, annettu 5 päivänä kesäkuuta 2019, sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2012/27/EU muuttamisesta (EUVL L 158, 14.6.2019, s. 125).
- ⁽¹⁵⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2022/869, annettu 30 päivänä toukokuuta 2022, Euroopan laajuisten energiainfrastruktuurien suuntaviivoista, asetusten (EY) N:o 715/2009, (EU) 2019/942 ja (EU) 2019/943 ja direktiivien 2009/73/EY ja (EU) 2019/944 muuttamisesta ja asetuksen (EU) N:o 347/2013 kumoamisesta (EUVL L 152, 3.6.2022, s. 45).

- (8) Sähkömarkkinoiden nykyinen rakenne on muun muassa edesauttanut sellaisten uusien ja innovatiivisten tuotteiden, palvelujen ja toimenpiteiden syntymistä sähkön vähittäismarkkinoilla, jotka tukevat energiatehokkuutta ja uusiutuvan energian käyttöönottoa ja lisäävät valinnanmahdollisuuksia, jotta kuluttajien olisi helpompi pienentää energialaskujaan myös pienimuotoisten tuotantolaitosten ja kulutusjoustoja tarjoavien uusien palvelujen avulla. Energiajärjestelmän digitalisoinnin tarjoamien mahdollisuuksien, kuten kuluttajien aktiivisen osallistumisen, hyödyntäminen ja laajentaminen on keskeistä unionin tulevilla sähkömarkkinoilla ja -järjestelmissä. Samalla olisi kunnioitettava kuluttajien valintoja ja annettava heille mahdollisuus hyödyntää erilaisia sopimustarjouksia sekä suojeltava kotitalousasiakkaita korkeilta hinnoilta energiakriisin aikana. Energiajärjestelmän integroinnilla tarkoitetaan sitä, että energiajärjestelmä suunnitellaan ja sitä käytetään yhtenä kokonaisuutena, joka kattaa useita energiankantajia, infrastruktuureja ja kulutussektoreita, muodostamalla näiden välille vahvemmat yhteydet niin, että ne ovat synergiassa keskenään ja niitä tuetaan digitalisaatiolla, jolloin tavoitteena on tuottaa turvallisia, kohtuuhintaisia, käyttövarmoja ja kestäviä energiapalveluja.
- (9) Vallitsevan energiakriisin aikana sähkömarkkinoiden nykyisessä rakenteessa on paljastunut myös useita puutteita ja odottamattomia seurauksia, jotka liittyvät fossiilisten polttoaineiden korkeiden ja epävakaiden hintojen vaikutukseen lyhyen aikavälin sähkömarkkinoihin, mikä altistaa kotitaloudet ja yritykset merkittävälle hintapiikeille, jotka vaikuttavat niiden sähkölaskuihin.
- (10) Uusiutuvan energian ja puhtaiden joustavien teknologioiden nopeampi käyttöönotto on kestävin ja kustannustehokkain tapa vähentää rakenteellisesti fossiilisten polttoaineiden kysyntää sähköntuotannossa ja mahdollistaa suora sähkönkulutus energian kysynnän sähköistämisen ja energiajärjestelmän integroinnin avulla. Alhaisten toimintakustannustensa ansiosta uusiutuvat lähteet voivat vaikuttaa myönteisesti sähkön hintoihin kaikkialla unionissa ja vähentää fossiilisten polttoaineiden kulutusta.
- (11) Sähkömarkkinoiden rakenteeseen tehtävillä muutoksilla olisi varmistettava, että uusiutuvan energian lisääntyvästä käyttöönotosta ja energiasiirtymästä kokonaisuudessaan saatavat hyödyt välittyvät kuluttajille, myös kaikkein heikoimmassa asemassa oleville, ja viime kädessä suojaavat heitä energiakriiseiltä ja estävät entistä useampia kotitalousasiakkaita joutumasta energiaköyhyyteen. Kyseisillä muutoksilla olisi vähennettävä fossiilisten polttoaineiden, erityisesti kaasun, korkeiden hintojen vaikutusta sähkön hintoihin, jotta kotitalousasiakkaat ja yritykset voisivat hyödyntää kestävästä uusiutuvista ja vähähiilisistä lähteistä tuotettua kohtuuhintaista ja varmaa energiaa pidemmällä aikavälillä sekä energiatehokkaita ratkaisuja energian kokonaiskustannusten vähentämisessä, mikä saattaa vähentää tarvetta sähköverkkojen ja tuotantokapasiteetin laajentamiseen.
- (12) Sähkömarkkinoiden rakenneuudistuksella pyritään saavuttamaan kohtuuhintaiset ja kilpailukykyiset sähkön hinnat kaikille kuluttajille. Näin ollen kyseisen uudistuksen olisi hyödytettävä kotitalousasiakkaiden lisäksi myös unionin teollisuusyritysten kilpailukykyä helpottamalla investointeja puhtaaseen teknologiaan, jota ne tarvitsevat saavuttaakseen nollanetsiirtymän. Unionin energiasiirtymää on tuettava vahvalla puhtaalla teknologian tuotantopohjalla. Kyseisillä uudistuksilla tuetaan teollisuuden kohtuuhintaista sähköistämistä ja unionin asemaa maailmanlaajuisena johtajana puhtaiden energiateknologioiden tutkimuksessa ja innovoinnissa.
- (13) Uusien tuotanto- ja kulutuslaitosten, erityisesti uusiutuvaa energiaa tuottavien laitosten, liittäminen verkkoon viivästyy usein verkkoliittämennettelyissä. Yksi syy tällaisiin viivästyksiin on käytettävissä olevan verkkokapasiteetin puute sijoittajan valitsemassa paikassa, mikä edellyttää verkon laajentamista tai vahvistamista laitosten liittämiseksi järjestelmään turvallisesti. Uusi vaatimus, jonka mukaan sähköverkonhaltijoiden on sekä siirto- että jakelutasoilla julkaistava ja päivitettävä tiedot niiden toiminta-alueilla uusia liittäntöjä varten käytettävissä olevasta kapasiteetista, helpottaisi investoijien mahdollisuuksia saada tietoa järjestelmässä käytettävissä olevasta verkkokapasiteetista, mikä täten vauhdittaisi päätöksentekoa, mikä puolestaan nopeuttaisi uusiutuvan energian vaadittua käyttöönottoa. Jakeluverkonhaltijoiden olisi päivitettävä nämä tiedot säännöllisesti vähintään neljännesvuosittain. Vaikka jäsenvaltioiden olisi voitava päättää, ettei kyseistä vaatimusta sovelleta sellaisiin sähköalan yrityksiin, joilla on alle 100 000 verkkoon liitettyä asiakasta tai jotka toimittavat sähköä pieniin erillisiin verkkoihin, niiden olisi kannustettava kyseisiä yrityksiä antamaan kyseiset tiedot verkonkäyttäjille vuosittain ja edistettävä yhteistyötä jakeluverkonhaltijoiden kanssa tätä tarkoitusta varten. Jakeluverkonhaltijoiden olisi myös julkaistava käytettävissä olevan verkkokapasiteetin määrittämisessä käytetyt kriteerit, kuten olemassa oleva kysyntä ja tuotantokapasiteetti, oletukset, jotka on tehty uusien verkonkäyttäjien mahdollisen integroinnin jatkamiseksi, asiaankuuluvat tiedot mahdollisesta energian rajoittamisesta ja odotettavissa oleva asiaankuuluva verkon kehittäminen.

- (14) Lisäksi jakeluverkonhaltijoiden olisi verkkoon liittämistä koskevien pyyntöjen pitkiin vastausaikoihin liittyvän ongelman ratkaisemiseksi annettava verkkokäyttäjille selkeää ja läpinäkyvää tietoa heidän liittämispyyntöjensä tilasta ja käsittelystä. Jakeluverkonhaltijoiden olisi toimitettava tällaiset tiedot kolmen kuukauden kuluessa pyynnön esittämispäivästä ja päivitettävä ne säännöllisesti, vähintään neljännesvuosittain.
- (15) Alueilla, joilla sähköverkon kapasiteettia on saatavilla rajoitetusti tai ei lainkaan, verkkoon liittämistä pyytävien verkkokäyttäjien olisi voitava hyötyä muusta kuin kiinteästä ja joustavasta liittymissopimuksesta. Liittymissopimuksessa esimerkiksi otettaisiin huomioon energian varastointi tai rajoitettaisiin aikaa, jolloin voimalaitos voi syöttää sähköä verkkoon, tai sähköntuotantokapasiteetin vientiä, mikä mahdollistaa osittaisen liittymisen. Verkonhaltijoiden olisi tarjottava mahdollisuus tehdä joustavia liittymissopimuksia tällaisilla alueilla. Sääntelyviranomaisen tai muun toimivaltaisen viranomaisen, jos jäsenvaltio on niin säätänyt, olisi luotava verkonhaltijoille kehyksiä tällaisten joustavien liittämisten tekemiselle ja varmistettava, että etusijalle asetetaan rakenteellisia ratkaisuja tarjoavat verkon vahvistamiset, liittymissopimuksista tehdään kiinteitä heti verkon valmistumisen jälkeen, joustavat liittämät voivat olla pysyvä ratkaisu alueilla, joilla verkon vahvistaminen ei ole tehokasta ja verkkoon liittämistä pyytävälle verkkokäyttäjille annetaan tietoa joustavaan liittymissopimukseen liittyvästä ennakoitusta rajoitusten tasosta.
- (16) Kuluttajat altistuivat energiakriisin aikana erittäin epävakaille energian tukkuhinnoille, ja heidän mahdollisuutensa osallistua energiamarckkinoille ovat olleet rajalliset. Monilla kotitalousasiakkailta on ollut taloudellisia vaikeuksia, eivätkä he ole pystyneet maksamaan laskujaan. Eniten ovat kärsineet heikossa asemassa olevat ja energiaköyhyydestä kärsivät asiakkaat mutta myös keskituloiset kotitalousasiakkaat ovat kohdanneet tällaisia vaikeuksia. Korkeilla energian hinnoilla voisi myös olla kielteinen vaikutus kuluttajien terveyteen, hyvinvointiin ja yleiseen elämänlaatuun. Siksi on tärkeää parantaa kuluttajien oikeuksia ja suojaa, jotta kuluttajat voivat hyötyä energiasiirtymästä, irrottaa sähkölaskunsa energiamarckkinoiden lyhyen aikavälin hintakehityksestä ja tasapainottaa riskiä toimittajien ja kuluttajien välillä.
- (17) Kuluttajien saatavilla olisi oltava laaja valikoima tarjouksia, jotta he voivat valita tarpeitaan vastaavan sopimuksen. Toimittajat ovat kuitenkin vähentäneet tarjouksiaan, määräaikaisten, kiinteähintaisien sähköntoimitussopimukset ovat käyneet harvinaisiksi ja tarjousten valinnanvara on kutistunut. Kuluttajilla olisi aina oltava mahdollisuus valita kohtuuhintainen kiinteähintainen ja määräaikaisten sähköntoimitussopimus, eivätkä toimittajat saisi yksipuolisesti muuttaa sopimusehtoja tai purkaa sopimusta ennen sen voimassaolon päättymistä. Tästä huolimatta dynaamiset hintasopimukset ovat edelleen olennaisen tärkeitä ja uusiutuvien energialähteiden yleistymisen markkinoilla voi auttaa kuluttajia pienentämään energialaskujaan. Jäsenvaltioiden olisi voitava vapauttaa toimittajat, joilla on yli 200 000 loppuasiakasta ja jotka tarjoavat ainoastaan dynaamisia hintasopimuksia, velvoitteesta tarjota määräaikaisten ja kiinteähintaisien sähköntoimitussopimuksia edellyttäen, että tällainen vapautus ei vaikuta kielteisesti kilpailuun ja että riittävä kiinteähintaisien ja määräaikaisten sähköntoimitussopimusten valikoima säilytetään.
- (18) Jos sähköntoimittajat eivät varmista, että niiden sähköntarjonta on suojattu riittävästi, sähkön tukkuhintojen muutokset voivat altistaa ne taloudelliselle riskille ja johtaa niiden maksukyvyttömyyteen, jolloin ne voivat siirtää kustannukset kuluttajille ja muille verkkokäyttäjille. Sen vuoksi toimittajien olisi oltava asianmukaisesti suojattuja, kun ne tarjoavat määräaikaisten, kiinteähintaisien sähköntoimitussopimuksia. Asianmukaisessa suojausstrategiassa olisi otettava huomioon toimittajan mahdollisuudet hyödyntää omaa tuotantoaan ja sen pääomarakenne sekä sen altistuminen tukkuarvohintojen muutoksille, toimittajan koko tai markkinarakenne. Asianmukaisten suojausstrategioiden olemassaolo voidaan varmistaa yleisillä säännöillä, joita valvotaan arvioimatta erikseen yksittäisten toimittajien asemaa tai strategioita. Toimittajia koskevat stressitestit ja raportointivaatimukset voisivat olla välineitä, joilla arvioidaan toimittajien suojausstrategioita.
- (19) Kuluttajien olisi voitava valita toimittaja, joka tarjoaa heidän tarpeitaan parhaiten vastaavan hinnan ja palvelun. Kehittyvä mittaus- ja alamittaustekniikka yhdistettynä tieto- ja viestintätekniikkaan mahdollistavat teknisesti useiden toimittajien käyttämisen yhdessä tilassa. Asiakkaiden olisi voitava valita erillinen sähköntoimittaja etenkin sellaisten laitteiden, kuten lämpöpumppujen tai sähköajoneuvojen, käyttöä varten, joiden kulutus on erityisen suurta tai joiden sähkönkulutusta voidaan myös automaattisesti siirtää hintasignaalien perusteella. Tätä varten asiakkaiden olisi voitava saada käyttöönsä useampi kuin yksi mittaus- ja laskutuspaikka, jotka yksi niiden tiloihin tuleva liittämispiste kattaa ja jonka ansiosta eri laitteiden mittaus ja sähkönsyöttö voidaan suorittaa erikseen. Mittauspaikat olisi erotettava toisistaan selvästi ja niiden olisi oltava sovellettavien teknisten sääntöjen mukaisia. Jäsenvaltioiden olisi

määriteltävä liitännäiskustannusten jakamista koskevat säännöt. Jotkut älykkäät mittausjärjestelmät voivat kattaa suoraan useamman kuin yhden mittauspisteen ja sen vuoksi asiakkaat voivat tehdä useamman kuin yhden sähköntoimitussopimuksen tai energian yhteiskäyttösovimuksen samanaikaisesti. Toimittajilla olisi oltava tasevastuu ainoastaan niiden mittaus- ja laskutusasteiden osalta, joihin ne toimittavat. Kun otetaan käyttöön erillisiä mittausratkaisuja, jotka on liitetty tai sisällytetty laitteisiin, joilla on joustava ja säädettävissä oleva kuormitus, loppuasiakkaat voivat lisäksi osallistua muihin kannustinperusteisiin kulutusjoustojärjestelmiin, jotka tarjoavat joustopalveluja sähkömarkkinoilla sekä siirtoverkonhaltijoille ja jakeluverkonhaltijoille. Yleisesti ottaen tällaisten järjestelyjen olisi oltava energian yhteiskäyttöön soveltuvia ja niillä olisi edistettävä kulutusjouston laajempaa käyttöönottoa ja kuluttajien vaikutusmahdollisuuksien lisäämistä, jotta asiakkaat voivat paremmin hallita energiankäyttöään ja laskujaan, ja samalla olisi tarjottava sähköjärjestelmälle lisäjoustoa kysynnän ja tarjonnan vaihteluista selviämiseksi.

- (20) Energiatarjousten monimutkaistumisen ja erilaisten markkinointikäytäntöjen vuoksi kuluttajien on usein vaikea ymmärtää täysin minkälaisia vaikutuksia toimittajien tarjouksilla tai allekirjoitetulla sopimuksella on. Epäselvyyttä on usein erityisesti siitä, miten hinta muodostuu, mitkä ovat sopimuksen uusimisen ehdot, mitä seurauksia sopimuksen purkamisella on tai miksi toimittaja muuttaa ehtoja. Sen vuoksi aggregointia harjoittavien toimittajien tai markkinaosapuolten olisi ennen sopimuksen tekemistä tai jatkamista annettava kuluttajille keskeiset tiedot energiatarjouksista tiiviissä ja helposti ymmärrettävässä muodossa.
- (21) Jotta voidaan varmistaa toimitusten jatkuvuus kuluttajille erityisesti tapauksissa, joissa toimittaja ei pysty huolehtimaan velvollisuuksistaan, jäsenvaltioissa olisi oltava käytössä viimesijaisen toimittajan järjestelmä. Viimesijainen toimittaja olisi voitava nimetä joko ennen toimittajan toimitushäiriötä tai sen aikana. Tällaista viimesijaista toimittajaa voidaan kohdella yleispalvelun tarjoajana. Viimesijainen toimittaja voisi olla sellaisen vertikaalisesti integroituneen yrityksen myyntiosasto, joka harjoittaa myös jakelutoimintaa, edellyttäen, että se täyttää direktiivin (EU) 2019/944 mukaiset toimintojen eriyttämisvaatimukset. Tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, että jäsenvaltioilla olisi velvollisuus toimittaa sähköä tiettyyn kiinteään vähimmäishintaan. Kun jäsenvaltio velvoittaa viimesijaisen toimittajan toimittamaan sähköä asiakkaalle, joka ei saa markkinapohjaisia tarjouksia, sovelletaan direktiivin (EU) 2019/944 5 artiklassa säädettyjä edellytyksiä, ja velvoitteessa hintaa voidaan säännellä ainoastaan sellaisessa määrin kuin mitä asiakas on oikeutettu hyötymään säännelystä hinnasta. Arvioitaessa muiden kuin kotitalousasiakkaiden saamien tarjousten markkinapohjaisuutta, jäsenvaltioiden olisi otettava huomioon yksilölliset kaupalliset ja tekniset olosuhteet. Jos jäsenvaltio on jo ennen 16 päivää heinäkuuta 2024 nimennyt viimesijaisen toimittajan oikeudenmukaisella, läpinäkyvällä ja syrjimättömällä menettelyllä, ei ole tarpeen ottaa käyttöön uutta menettelyä viimesijaisen toimittajan nimeämiseksi.
- (22) Energian yhteiskäyttö voi parantaa kykyä sietää korkeiden ja epävakaiden tukkumarkkinahintojen vaikutuksia kuluttajien energialaskuihin ja tarjota vaikutusmahdollisuuksia laajemmalle ryhmälle kuluttajia, joilla ei muuten ole mahdollisuutta ryhtyä aktiivisiksi asiakkaiksi taloudellisten rajoitteiden tai tilanpuutteen vuoksi, kuten heikossa asemassa olevat ja energiaköyhyydestä kärsivät asiakkaat. Se johtaa myös uusiutuvan energian käytön lisääntymiseen saamalla liikkeelle lisää yksityisiä pääomainvestointeja ja monipuolistamalla korvaustapoja. Asianmukaisten hintasignaalien ja varastojen integroinnin myötä sähkön yhteiskäyttö voi auttaa luomaan perustan pienten kuluttajien joustomahdollisuuksien hyödyntämiselle. Tässä direktiivissä säädetyt energian yhteiskäyttöä koskevat säännökset täydentävät itse tuotetun energian kulutusta koskevia direktiivin (EU) 2018/2001 21 artiklassa ja direktiivin (EU) 2019/944 15 artiklassa vahvistettuja säännöksiä, erityisesti itse tuotetun energian kollektiivisen kulutuksen osalta.
- (23) Aktiivisilla asiakkailla, jotka omistavat varastointi- tai tuotantolaitoksen tai liisaavat tai vuokraavat sellaista, olisi oltava oikeus jakaa ylimääräistä tuotantoa korvausta vastaan tai veroituksetta ja antaa muille kuluttajille mahdollisuus ryhtyä aktiivisiksi asiakkaiksi, tai jakaa yhteisesti liisattujen, vuokrattujen tai omistettujen laitosten, joiden kapasiteetti on enintään 6 MW, tuottama tai varastoitu uusiutuva energia joko suoraan tai järjestäjänä toimivan kolmannen osapuolen kautta. Tapauksissa, joissa energian yhteiskäyttöjärjestelmiin osallistuvat asiakkaat ovat suurempia kuin pienet ja keskiuuret yritykset, energian yhteiskäyttöjärjestelmään osallistuvan voimalaitoksen asennettu teho saisi olla enintään 6 MW, ja energian yhteiskäytön olisi tapahduttava paikallisesti tai jäsenvaltion määrittelemällä rajatulla maantieteellisellä alueella. Maksut korvausta vastaan jaettavasta ylimääräisestä tuotannosta voidaan suorittaa joko suoraan aktiivisten asiakkaiden välillä tai automatisoida vertaiskauppa-alustan välityksellä. Energian yhteiskäyttöjärjestelyt perustuvat joko aktiivisten asiakkaiden väliseen yksityiseen sopimukseen tai ne on järjestetty oikeushenkilön kautta. Oikeushenkilö, joka täyttää direktiivin (EU) 2018/2001 2 artiklan 16 alakohdassa

määritellyt uusiutuvan energian yhteisöä tai direktiivissä (EU) 2019/944 2 artiklan 11 alakohdassa määritellyt kansalaisten energiayhteisöä koskevat kriteerit, voi jakaa jäsentensä kanssa sähköä, joka on tuotettu niiden kokonaan omistamissa laitoksissa. Energian yhteiskäyttöön liittyvässä kuluttajien suojelua ja vaikutusmahdollisuuksia koskevassa kehyksessä olisi kiinnitettävä erityistä huomiota heikossa asemassa oleviin ja energiaköyhyydestä kärsiviin asiakkaisiin.

- (24) Energian yhteiskäytöllä toteutetaan käytännössä useamman kuin yhden yhdessä toimivan aktiivisen asiakkaan itse tuottaman tai varastoiman ja julkiseen verkkoon syöttämän sähkön yhteinen kulutus. Jäsenvaltioiden olisi otettava käyttöön asianmukainen tietotekninen infrastruktuuri, joka mahdollistaa asiakkaan mitatun kokonaiskulutuksen ja kokonaiskulutuksesta vähennetyt itse tuotetun tai varastoidun uusiutuvan energian hallinnollisen täsmäyttämisen tietyssä määrääjassa toimittajan esittämän energialaskun energiakomponentin laskemista varten ja tällä tavoin asiakkaan laskun pienentämiseksi. Kyseisten laitosten tuotos olisi jaettava kuluttajien yhdistettyjen kulutusprofiilien kesken sellaisten staattisten, muuttuvien tai dynaamisten laskentamenetelmien perusteella, jotka aktiiviset asiakkaat voivat määrittellä tai joista ne voivat sopia etukäteen. Energian yhteiskäyttöön osallistuvat aktiiviset asiakkaat ovat taloudellisesti vastuussa aiheuttamistaan tasepoikkeamista, mutta aktiivisten asiakkaiden mahdollisuutta siirtää tasevastuuta muille markkinaosapuolille ei kuitenkaan rajoiteta. Energian yhteiskäyttöjärjestelmiin osallistuviin loppuasiakkaisiin sovelletaan kaikkia direktiivillä (EU) 2019/944 käyttöön otettuja kuluttajien oikeuksia ja velvollisuuksia. Kotitalouksia, joiden asennettu kapasiteetti on yksittäisten kotitalouksien osalta enintään 10,8 kW ja moniasuntoisten rakennusten osalta enintään 50 kW, ei kuitenkaan saisi velvoittaa noudattamaan toimittajavelvoitteita. Jäsenvaltioiden olisi voitava mukauttaa kyseisiä kynnyksarvoja kansallisiin olosuhteisiin sopiviksi, ja ne voivat olla yksittäisten kotitalouksien osalta enintään 30 kW ja moniasuntoisten rakennusten osalta 40 kW–100 kW.
- (25) Pistokevalmiit miniaurinkovoimalat voisivat yhdessä muiden järjestelmien ja teknologioiden kanssa edistää uusiutuvan energian käyttöä ja kansalaisten osallistumista energiasiirtymään. Jäsenvaltioiden olisi voitava edistää kyseisten järjestelmien käyttöönottoa hallinnollisen ja teknisen rasituksen vähentämiseksi. Sääntelyviranomaisten olisi voitava vahvistaa verkkotariffit pistokevalmiista miniaurinkovoimaloista syötettävälle sähkölle tai menetelmä kyseisten tariffien laskemiselle. Jäsenvaltioiden tilanteesta riippuen tariffit voivat olla hyvin alhaisia tai jopa olemattomia samalla, kun ne ovat kustannusvastaavia, avoimia ja syrjimättömiä.
- (26) Heikossa asemassa olevia ja energiaköyhyydestä kärsiviä asiakkaita olisi suojeltava asianmukaisesti sähkönjakelun katkaisemiselta, eikä heitä myöskään saisi saattaa tilanteeseen, joka pakottaa heidät kytkeytymään irti verkosta. Jäsenvaltioiden olisi sen vuoksi varmistettava, että heikossa asemassa olevat ja energiaköyhyydestä kärsivät asiakkaat ovat täysin suojassa sähkönjakelun katkaisemiselta, toteuttamalla asianmukaisia toimenpiteitä, kuten kiello kytkeä irti verkosta tai muut vastaavat toimet. Jäsenvaltioiden saatavilla on useita välineitä ja hyviä käytäntöjä, joihin kuuluvat muun muassa ympärivuotinen tai vuodenajoittainen kiello kytkeä irti verkosta, liiallisen velan ehkäisy ja kestävät ratkaisut sellaisten asiakkaiden tukemiseksi, joilla on vaikeuksia maksaa energialaskunsa. Toimittajilla ja kaikilla asiaankuuluvilla kansallisilla viranomaisilla on edelleen olennaisen tärkeä rooli sellaisten sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä toteutettavien asianmukaisten toimenpiteiden määrittämisessä, jotka olisi asetettava heikossa asemassa olevien ja energiaköyhyydestä kärsivien asiakkaiden saataville, jotta he voivat hallita energiankäyttöään ja kustannuksiaan. Toimittajien ja asiaankuuluvien kansallisten viranomaisten olisi toimittava tiiviissä yhteistyössä sosiaaliturvaviranomaisten kanssa.
- (27) Kuluttajilla on oikeus käynnistää heidän toimittajansa hallinnoima valitusmenettely sekä tuomioistuimen ulkopuolinen riitojenratkaisumenettely, jotta he voivat varmistaa oikeuksiansa toteutumisen ja sen, että etenkin laskua tai eräntynyttä määrää koskevat erimielisyydet toimittajan kanssa eivät aseta heitä epäedulliseen asemaan. Kun asiakkaat käyttävät kyseisiä menettelyjä, toimittajalla ei ole oikeutta purkaa sopimusta riidanalaisten seikkojen perusteella. Sekä toimittajan että asiakkaan on jatkettava sopimukseen perustuvien oikeuksiansa ja velvoitteidensa noudattamista, erityisesti sähkön toimittamisen ja tästä sähköstä maksamisen osalta, ja valitusmenettelyt eivät saisi luoda pohjaa väärinkäytölle, jonka perusteella asiakas laiminlyö sopimusperusteisia velvoitteitaan, mukaan lukien laskujen maksaminen. Jäsenvaltioiden olisi toteutettava asianmukaisia toimenpiteitä sen välttämiseksi, että kyseisiä valitusmenettelyjä tai tuomioistuimen ulkopuolisia riidanratkaisumenettelyjä käytetään väärin.
- (28) Sähköntoimitusten hinnoitteluun liittyvät julkiset toimet olisivat periaatteessa markkinoita vääristävä toimenpide. Tällaisia toimenpiteitä olisi näin ollen toteutettava ainoastaan tarvittaessa ja julkisen palvelun velvoitteina, ja niihin olisi sovellettava erityisiä edellytyksiä. Tämän direktiivin nojalla säänneltyjä hintoja voidaan soveltaa heikossa asemassa oleviin ja energiaköyhyydestä kärsiviin asiakkaisiin, myös kustannuksia alemmalla tasolla, sekä siirtymätoimenpiteenä kotitalousasiakkaisiin ja mikroyrityksiin riippumatta siitä, onko käynnissä sähkön hintakriisi. Sähkön hintakriisin aikana, jolloin sähkön tukku- ja vähittäishinnat nousevat merkittävästi, jäsenvaltioiden olisi voitava tilapäisesti ulottaa säänneltyjen hintojen soveltaminen koskemaan pieniä ja keskisuuria yrityksiä. Kotitalousasiakkaiden sekä pienten ja keskisuurten yritysten osalta jäsenvaltioiden olisi voitava poikkeuksellisesti ja väliaikaisesti asettaa säännellyt hinnat, jotka alittavat kustannukset sähkön hintakriisin aikana, edellyttäen, että

tämä ei aiheuta vääristymiä toimittajien välillä ja että toimittajat saavat korvauksen alihintaan tehdyistä toimituksista. Olisi kuitenkin varmistettava, että tällainen hintasääntely on kohdennettua eikä luo kannustimia kulutuksen lisäämiseen. Näin ollen tällainen poikkeuksellinen ja väliaikainen hintasääntelyn laajentaminen olisi kotitalousasiakkaiden osalta rajoitettava 80 prosenttiin mediaanikulutuksesta ja pienten ja keskisuurten yritysten osalta 70 prosenttiin edellisen vuoden kulutuksesta. Neuvoston olisi voitava komission ehdotuksesta julistaa täytäntöönpanopäätöksellä alueellinen tai unionin laajuinen sähkön hintakriisi. Tällaisen sähkön hintakriisin olemassaolon arvioinnin olisi perustuttava normaalin markkinatoiminnan aikaisiin hintoihin tehtyyn vertailuun, eikä tämän direktiivin nojalla julistettujen aiempien sähkön hintakriisien vaikutuksia olisi sen vuoksi otettava huomioon. Tällaisessa täytäntöönpanopäätöksessä olisi myös täsmennettävä sähkön hintakriisin julistamisen voimassaoloaika, jonka aikana säänneltyjen hintojen väliaikaista laajentamista sovelletaan. Kyseinen aika ei saisi olla pidempi kuin yksi vuosi. Jos kyseisen sähkön hintakriisin julistamisen edellytykset täyttyvät edelleen, neuvoston olisi komission ehdotuksesta voitava pidentää täytäntöönpanopäätöksen voimassaoloaika. Täytäntöönpanovallan siirtäminen neuvostolle on perusteltua, kun otetaan huomioon sähkön hintakriisin julistamista koskevan päätöksen merkittävät horisontaaliset vaikutukset jäsenvaltioihin ja näin ollen laajemmat mahdollisuudet käyttää julkisia toimia sähköntoimitusten hinnoittelussa. Tällaiset vaikutukset ovat merkittäviä sekä asianomaisten asiakkaiden lukumäärän että tällaisten asiakkaiden ryhmien merkityksen kannalta. Täytäntöönpanovallan siirtämisessä neuvostolle otetaan myös asianmukaisesti huomioon tällaisen sähkön hintakriisin julistamista koskevan päätöksen poliittinen luonne, mikä edellyttää erilaisten poliittisten näkökohtien hienovaraista tasapainottamista keskeisenä osana jäsenvaltioiden päätöksiä energian hinnoittelun toteuttamisessa. Heikossa asemassa olevien ja energiaköyhyydestä kärsivien asiakkaiden tapauksessa jäsenvaltioiden soveltama hintasääntely voi kattaa 100 prosenttia hinnasta direktiivin (EU) 2019/944 5 artiklan mukaisesti. Alueellisen tai unionin laajuisen sähkön hintakriisin julistamisella olisi joka tapauksessa varmistettava tasapuoliset toimintaedellytykset kaikissa jäsenvaltioissa, joihin päätös vaikuttaa, jotta sisämarkkinat eivät vääristy perusteettomasti.

- (29) Jäsenvaltioiden olisi voitava tarjota sähkökriisin ja epätavallisen voimakkaan hinnannousun aikana tukea teollisuusasiakkaiden sähkön lisäkustannuksiin Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti.
- (30) Koska Viroa, Latviaa ja Liettuaa ei ole vielä synkronoitu unionin sähköjärjestelmään, niillä on hyvin erityisiä haasteita tasehallintamarkkinoiden järjestämisessä ja lisäpalvelujen markkinapohjaisessa hankinnassa. Vaikka edistyminen synkronoinnissa on käynnissä, yksi järjestelmän vakaan synkronisen toiminnan kriittisistä edellytyksistä on riittävien tasehallintaa koskevien kapasiteettireservien saatavuus taajuuden säätelyä varten. Koska Baltian maat ovat taajuuksien hallintatoimien osalta kuitenkin riippuvaisia Venäjän synkronialueesta, ne eivät ole vielä kyenneet kehittämään omia toimivia tasehallintamarkkinoita. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaa vastaan on lisännyt huomattavasti toimitusvarmuuteen liittyvää riskiä, joka johtuu omien tasehallintamarkkinoiden puuttumisesta. Viro, Latvia ja Liettua olisi sen vuoksi vapautettava direktiivin (EU) 2019/944 40 artiklan 4 kohdan ja 54 artiklan 2 kohdan tiettyjen säännösten vaatimuksista, jos tämä on tarpeen järjestelmän turvallisuuden varmistamiseksi siirtymäkauden ajaksi. Viroa, Latviaa ja Liettuaa koskevasta siirtymäkaudesta olisi luovuttava asteittain mahdollisimman pian synkronoinnin jälkeen, ja niitä olisi käytettävä sellaisten asianmukaisten markkinavälineiden kehittämiseen, jotka tarjoavat lyhyen aikavälin tasehallintareservejä ja muita välttämättömiä lisäpalveluja, ja ne olisi rajattava kyseiseen prosessiin tarvittavaan aikaan.
- (31) Kun otetaan huomioon, ettei Kyproksen siirtoverkko ole yhteydessä minkään muun jäsenvaltion verkkoon, Kyproksella on hyvin erityisiä haasteita tasehallintamarkkinoiden järjestämisessä ja lisäpalvelujen markkinapohjaisessa hankinnassa. Kypros olisi sen vuoksi vapautettava direktiivin (EU) 2019/944 40 artiklan 4 kohdan ja 54 artiklan 2 kohdan vaatimuksista, jos tämä on tarpeen järjestelmän turvallisuuden varmistamiseksi siirtymäkauden ajaksi eli siihen saakka, kunnes Kyproksen siirtoverkko yhdistetään muiden jäsenvaltioiden verkkoon rajayhdysyhteisöjen kautta.
- (32) Tässä direktiivissä vahvistetaan oikeusperusta henkilötietojen käsittelylle Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679⁽¹⁶⁾ mukaisesti. Jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että kaikkia asetuksessa (EU) 2016/679 säädettyjä henkilötietojen suojaa koskevia periaatteita ja velvoitteita noudatetaan, myös tietojen minimoinnin osalta. Jos tämän direktiivin tavoite voidaan saavuttaa ilman henkilötietojen käsittelyä, rekisterinpitäjien olisi käytettävä anonymisoituja ja yhdistettyjä tietoja.

⁽¹⁶⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuojasäädös) (EUVL L 119, 4.5.2016, s. 1).

- (33) Siltä osin kuin tässä direktiivissä säädetty toimenpiteet ovat valtiontukea, tällaisia toimenpiteitä koskevat säännökset eivät rajoita Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamista. Komissiolla on toimivalta arvioida valtiontuen soveltuvuutta sisämarkkinoille.
- (34) Direktiivit (EU) 2018/2001 ja (EU) 2019/944 olisi sen vuoksi muutettava vastaavasti.
- (35) Jäsenvaltiot eivät voi riittävällä tavalla saavuttaa tämän direktiivin tavoitetta, joka on yhdenmetyjen sähkömarkkinoiden suunnittelun parantaminen erityisesti kohtuuttoman korkeiden sähkön hintojen estämiseksi, vaan se voidaan saavuttaa paremmin unionin tasolla. Sen vuoksi unioni voi toteuttaa toimenpiteitä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 5 artiklassa vahvistetun toissijaisuusperiaatteen mukaisesti. Mainitussa artiklassa vahvistetun suhteellisuusperiaatteen mukaisesti tässä direktiivissä ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen kyseisen tavoitteen saavuttamiseksi,

OVAT HYVÄKSYNEET TÄMÄN DIREKTIIVIN:

1 artikla

Direktiivin (EU) 2018/2001 muuttaminen

Korvataan direktiivin (EU) 2018/2001 4 artiklan 3 kohdan toinen alakohta seuraavasti:

”Tätä varten tuki on suorissa hintatukijärjestelmissä annettava markkinapalkkiona, joka voisi olla muun muassa liukuva tai kiinteä.

Tämän kohdan toista alakohtaa ei sovelleta asetuksen (EU) 2019/943 19 b artiklan 4 kohdassa luetelluista uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön, johon sovelletaan mainitun asetuksen 19 b artiklan 1 kohtaa, tukemiseen.”;

2 artikla

Direktiivin (EU) 2019/944 muuttaminen

Muutetaan direktiivi (EU) 2019/944 seuraavasti:

1) muutetaan 2 artikla seuraavasti:

a) korvataan 8 alakohta seuraavasti:

”8) ”aktiivisella asiakkaalla” loppuasiakasta tai yhdessä toimivien loppuasiakkaiden ryhmää, joka kuluttaa tai varastoi omissa tiloissaan rajatulla alueella tuotettua sähköä tai muissa tiloissa itse tuottamaansa tai jakamaansa sähköä tai joka myy itse tuottamaansa sähköä tai osallistuu joustoa tai energiatehokkuutta koskeviin järjestelyihin, jos tällainen toiminta ei ole sen ensisijaista kaupallista tai ammatillista toimintaa.”;

b) lisätään alakohta seuraavasti:

”10 a) ”energian yhteiskäytöllä” sellaisen aktiivisten asiakkaiden itse tuottaman uusiutuvan energian omaa kulutusta,

a) joka on tuotettu tai varastoitu niiden sijaintipaikan ulkopuolella tai niiden jakamilla paikoilla niiden kokonaan tai osittain omistamassa, liisaamassa tai vuokraamassa laitoksessa; tai

b) jota koskevat oikeudet toinen aktiivinen asiakas on siirtänyt niille joko korvausta vastaan tai veloitusetta.”;

c) lisätään alakohta seuraavasti:

”15 a) ”määräaikaisella ja kiinteähintaisella sähköntoimitussopimuksella” toimittajan ja loppuasiakkaan välistä sähköntoimitussopimusta, jolla taataan samat sopimusehdot, mukaan lukien hinta, sopimuksen voimassaolon ajaksi, mutta johon voi kiinteän hinnan sisällä sisältyä joustava elementti, jossa hinta vaihtelee esimerkiksi huippukuormitusaikoina ja niiden ulkopuolisina aikoina, ja jossa tuloksena olevan laskun muutokset voivat johtua ainoastaan sellaisista tekijöistä, joita toimittajat eivät ole määritelleet, kuten veroista ja maksuista.”;

d) lisätään alakohdat seuraavasti:

- "24 a) "viimesijaisella toimittajalla" toimittajaa, joka on nimetty ottamaan vastuu sähkön toimituksista sellaisen toimittajan asiakkaille, joka on lopettanut toimintansa;
- 24 b) "energiaköyhyydellä" Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2023/1791 2 artiklan 52 alakohdassa määriteltyä energiaköyhyyttä. (*)
- 24 c) "joustavilla liittymissopimuksilla" sellaisten sähkökapasiteetin verkkoon liittämistä koskevien sovittujen edellytysten kokonaisuutta, jonka ehdoilla rajoitetaan tai ohjataan sähkön syöttöä siirto- tai jakeluverkkoon ja käyttöä siirto- ja jakeluverkosta;

(*) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2023/1791, annettu 13 päivänä syyskuuta 2023, energiatehokkuudesta ja asetuksen (EU) 2023/955 muuttamisesta (EUVL L 231, 20.9.2023, s. 1).";

e) korvataan 31 alakohta seuraavasti:

- "31) "uusiutuvista lähteistä peräisin olevalla energialla" tai "uusiutuvalla energialla" direktiivin (EU) 2018/2001 2 artiklan 1 alakohdassa tarkoitettua uusiutuvista lähteistä peräisin olevaa energiaa tai uusiutuvaa energiaa;"

2) korvataan 4 artikla seuraavasti:

"4 artikla

Vapaus valita toimittaja

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kaikilla asiakkailta on vapaus ostaa sähköä valitsemiltaan toimittajilta. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kaikilla asiakkailta on vapaus tehdä samanaikaisesti useampi kuin yksi sähkötoimitussopimus tai energian yhteiskäytösopimus ja että tätä tarkoitusta varten asiakkailta on oikeus saada käyttöönsä useampi kuin yksi mittaus- ja laskutuspaikka, jotka kattaa yksi niiden tiloihin tuleva liitännäspiste. Silloin, kun se on teknisesti mahdollista, 19 artiklan mukaisesti käyttöön otettujen älykkäiden mittausjärjestelmien avulla asiakkaat voivat tehdä samanaikaisesti useamman kuin yhden sähkötoimitussopimuksen tai energian yhteiskäytösopimuksen.;"

3) lisätään artikla seuraavasti:

"6 a artikla

Joustavat liittymissopimukset

1. Sääntelyviranomaisen tai muun toimivaltaisen viranomaisen, jos jäsenvaltio on niin säätänyt, on luotava kehys siirtoverkonhaltijoille ja jakeluverkonhaltijoille, jotta ne voivat tehdä joustavia liittymissopimuksia asetuksen (EU) 2019/943 31 artiklan 3 kohdan ja 50 artiklan 4 a kohdan ensimmäisen alakohdan mukaisesti julkaistuilla alueilla, joilla verkkokapasiteettia on saatavilla uusia liitännästä varten rajoitetusti tai ei lainkaan. Kyseisessä kehyksessä on varmistettava, että

- a) joustavat liittymissopimukset eivät pääsääntöisesti viivästyä verkon vahvistamista määritellyillä alueilla;
- b) verkon kehittämisen jälkeen taataan siirtyminen joustavasta liittymissopimuksesta kiinteään liittymissopimukseen vakiintuneiden kriteerien pohjalta; ja
- c) alueilla, joilla sääntelyviranomaisen tai muu toimivaltainen viranomaisen, jos jäsenvaltio on niin säätänyt, katsoo verkon kehittämisen olevan vähemmän tehokas vaihtoehto, joustavia liittymissopimuksia voidaan tarvittaessa pitää pysyvänä ratkaisuna, myös energian varastoinnille.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettulla kehyksellä voidaan varmistaa, että joustavissa liittymissopimuksissa täsmennetään vähintään seuraavat seikat:

- a) enimmäisarvot kiinteälle sähkön syötölle verkkoon ja käytölle verkosta sekä joustava lisäsyötön ja -käytön kapasiteetti, joka voidaan yhdistää ja eriyttää ajan mukaan läpi vuoden;

- b) sekä kiinteään että joustavaan syötön ja käytön kapasiteettiin sovellettavat verkkomaksut;
- c) joustavan liittymissopimuksen sovittu kesto ja koko pyydetyn kiinteän kapasiteetin liitännän myöntämiselle ennakoitu päivämäärä.

Verkonkäyttäjän, joka käyttää liittymiseen joustavaa verkkoliitintää, on asennettava valtuutetun todentajan sertifioima tehonohjausjärjestelmä.”;

4) muutetaan 11 artikla seuraavasti:

a) korvataan otsikko seuraavasti:

”Oikeus määräaikaiseen ja kiinteähintaiseen sähköntoimitussopimukseen ja dynaamiseen sähkön hintasopimukseen”;

b) korvataan 1 kohta seuraavasti:

”1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että toimittajat voivat kansallisen sääntelykehyksen perusteella tarjota määräaikaisia ja kiinteähintaisia sähköntoimitussopimuksia ja dynaamisia sähkön hintasopimuksia. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että loppuasiakkaat, joille on asennettu älymittari, voivat pyytää dynaamisen sähkön hintasopimuksen tekemistä, ja että kaikki loppuasiakkaat voivat pyytää vähintään yhden vuoden pituisen määräaikaisen ja kiinteähintaisen sähköntoimitussopimuksen tekemistä vähintään yhdeltä toimittajalta ja jokaiselta toimittajalta, jolla on enemmän kuin 200 000 loppuasiakasta.

Ensimmäisestä alakohdasta poiketen jäsenvaltiot voivat vapauttaa toimittajan, jolla on enemmän kuin 200 000 loppuasiakasta, velvoitteesta tarjota määräaikaisia ja kiinteähintaisia sähköntoimitussopimuksia, jos

- a) toimittaja tarjoaa ainoastaan dynaamisen hinnoittelun sopimuksia;
- b) vapautus ei vaikuta kielteisesti kilpailuun; ja
- c) loppuasiakkaille on riittävä valikoima määräaikaisia ja kiinteähintaisia sähköntoimitussopimuksia.

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että toimittajat eivät yksipuolisesti muuta määräaikaisten ja kiinteähintaisen sähköntoimitussopimusten ehtoja ja pura tällaisia sopimuksia ennen niiden voimassaolon päättymistä.”;

c) lisätään kohdat seuraavasti:

”1 a. Loppuasiakkaille on ennen tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitetun sopimuksen tekemistä tai jatkamista annettava yhteenveto keskeisistä sopimusehdoista näkyvästi ja selkeällä ja ytimekkäällä kielellä. Yhteenvedossa on esitettävä 10 artiklan 3 ja 4 kohdassa tarkoitetut oikeudet ja niihin on kuuluttava vähintään seuraavat tiedot:

- a) kokonaishinta ja sen erittely;
- b) selvitys siitä, onko hinta kiinteä, muuttuva vai dynaaminen;
- c) toimittajan sähköpostiosoite ja kuluttajien puhelinpalvelun yhteystiedot; sekä
- d) tarvittaessa tiedot kertamaksuista, tarjouksista, lisäpalveluista ja alennuksista.

Komissio antaa asiaa koskevia ohjeita.

1 b. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että loppuasiakkaita, joilla on määräaikainen ja kiinteähintainen sähköntoimitussopimus, ei estetä halutessaan osallistumasta kulutusjousto- ja energian yhteiskäyttöön eikä edistämästä aktiivisesti kansallisten sähköjärjestelmän joustotarpeiden saavuttamista.”;

d) korvataan 2 kohta seuraavasti:

”2. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että loppuasiakkaat saavat toimittajilta täydelliset tiedot sähköntoimitus-sopimustyyppien mahdollisuuksista, kustannuksista ja riskeistä, ja että toimittajien edellytetään antavan tämän mukaisesti tietoja loppuasiakkaille, muun muassa siitä, että asianmukaisen sähkömittarin on oltava asennettuna. Sääntelyviranomaisten on

a) seurattava markkinoiden kehitystä ja arvioitava riskit, joita uusista tuotteista ja palveluista saattaa aiheutua, sekä puututtava väärinkäytöksiin;

b) toteutettava asianmukaisia toimenpiteitä havaittaessa 12 artiklan 3 kohdassa määriteltyjä luvattomia irtisanomismaksuja.”;

5) lisätään artikla seuraavasti:

”15 a artikla

Oikeus energian yhteiskäyttöön

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kaikilla kotitalouksilla, pienillä ja keskisuurilla yrityksillä, julkisilla elimillä ja, jos jäsenvaltio on niin päättänyt, muilla loppuasiakkaiden ryhmillä on oikeus osallistua energian yhteiskäyttöön aktiivisina asiakkaina syrjimättömällä tavalla samalla tarjousalueella tai kyseisen jäsenvaltion määrittelemällä maantieteellisesti rajatulla alueella.

2. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että aktiivisilla asiakkailla on oikeus jakaa uusiutuvaa energiaa keskenään yksityisten sopimusten perusteella tai oikeushenkilön välityksellä. Energian yhteiskäyttöön osallistuminen ei saa muodostaa energian yhteiskäyttöön osallistuvien aktiivisten asiakkaiden ensisijaista kaupallista tai ammatillista toimintaa.

3. Aktiiviset asiakkaat voivat nimittää kolmannen osapuolen energian yhteiskäytön järjestäjäksi seuraavia varten:

a) energian yhteiskäyttöjärjestelyjä, myös sovellettavia tariffeja ja maksuja sekä veroihin liittyviä näkökohtia, koskeva yhteydenpito muiden asiaankuuluvien yhteisöjen, kuten toimittajien ja verkkohaltijoiden, kanssa;

b) tuen tarjoaminen asiaankuuluvaan energian yhteiskäyttöjärjestelyyn kuuluvien mittauspisteen takana olevien joustavien kuormien, hajautetun uusiutuvan energian tuotannon ja varastojen hallintaan ja tasehallintaan;

c) sopimusten tekeminen ja energian yhteiskäyttöön osallistuvien aktiivisten asiakkaiden laskutus;

d) uusiutuvan energian voima- tai varastointilaitoksen perustaminen ja toiminta, myös mittaamisen ja huollon osalta.

Energian yhteiskäytön järjestäjä tai muu kolmas osapuoli voi omistaa varaston tai uusiutuvan energian tuotantolaitoksen, jonka kapasiteetti on enintään 6 MW, tai hallinnoida sellaista ilman, että hänen katsotaan olevan aktiivinen asiakas, paitsi silloin kun yksi aktiivisista asiakkaista osallistuu energian yhteiskäyttöön. Energian yhteiskäytön järjestäjän on tarjottava palveluja syrjimättömällä tavalla sekä avoimet hinnat, tariffit ja palveluehdot. Tämän kohdan ensimmäisen alakohdan c alakohdtaan sovelletaan 10, 12 ja 18 artiklaa. Jäsenvaltiot vahvistavat tämän kohdan soveltamista koskevan sääntelykehiksen.

4. Jäsenvaltioiden on varmistettava energian yhteiskäyttöön osallistuvien aktiivisten asiakkaiden osalta seuraavat näkökohdat:

a) heillä on oikeus vähentää verkkoon syötetty jaettu sähkö mitatusta kokonaiskulutuksestaan aikavälillä, joka ei ole pidempi kuin taseselvitysjakso, sanotun kuitenkaan rajoittamatta sovellettavien syrjimättömien verojen, maksujen ja kustannuksia vastaavien verkkomaksujen soveltamista;

b) he hyötyvät kaikista tämän direktiivin mukaisista kuluttajien oikeuksista ja velvollisuuksista loppuasiakkaina;

c) heidän ei tarvitse noudattaa toimittajavelvoitteita, kun uusiutuvaa energiaa jaetaan sellaisten kotitalouksien kesken, joiden asennettu kapasiteetti on yksittäisten kotitalouksien osalta enintään 10,8 kW ja moniasuntoisten rakennusten osalta enintään 50 kW;

- d) heillä on mahdollisuus käyttää vapaaehtoisia mallisopimuksia, joissa on oikeudenmukaiset ja läpinäkyvät ehdot, tehdessään energian yhteiskäyttösopimuksia;
- e) yhteiskäyttösopimuksesta johtuvassa riitatilanteessa heillä on yhdessä muiden energian yhteiskäyttösopimuksen osapuolten kanssa käytettävissään tuomioistuimen ulkopuolinen riitojenratkaisumenettely 26 artiklan mukaisesti;
- f) markkinaosapuolet tai niiden tasevastaavat eivät kohtele heitä epäoikeudenmukaisesti ja syrjivästi;
- g) he saavat tiedon asetuksen (EU) 2019/943 14 artiklan mukaisista tarjousalueiden mahdollisista muutoksista sekä siitä, että oikeus uusiutuvan energian yhteiskäyttöön on rajattu tämän artiklan 1 kohdan mukaisesti;
- h) energian yhteiskäyttöjärjestelyistä ilmoitetaan asiaankuuluville verkko-operaattoreille ja markkinaosapuolille, myös asiaankuuluville toimittajille, joko suoraan tai energian yhteiskäytön järjestäjän kautta.

Jäsenvaltiot voivat mukauttaa ensimmäisen alakohdan c alakohdassa tarkoitettuja kynnysarvoja seuraavasti:

- a) yksittäisten kotitalouksien osalta kynnysarvoa voidaan kasvattaa enintään 30 kW:iin;
- b) moniasuntoisten rakennusten osalta kynnysarvoa voidaan kasvattaa enintään 100 kW:iin tai asianmukaisesti perustelluissa erityisolosuhteissa, jotka johtuvat moniasuntoisten rakennusten asuntojen keskimääräistä pienemmästä koosta, vähentää minimissään 40 kW:iin.

5. Tapauksissa, joissa energian yhteiskäyttöön osallistuvat loppuasiakkaiden ryhmät ovat suurempia kuin pienet ja keskisuuret yritykset, sovelletaan seuraavia lisäedellytyksiä:

- a) energian yhteiskäyttöön osallistuvan voimalaitoksen asennettu kapasiteetti voi olla enintään 6 MW;
- b) energian yhteiskäyttö tapahtuu paikallisesti tai kyseisen jäsenvaltion määrittelemällä rajatulla maantieteellisellä alueella.

6. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että asianomaiset siirto- tai jakeluverkonhaltijat tai muut nimetyt elimet

- a) seuraavat, keräävät, validoivat ja välittävät jaettuun sähköön liittyviä mittaustietoja asianomaisten loppuasiakkaiden ja markkinaosapuolten kanssa vähintään kerran kuukaudessa ja 23 artiklan mukaisesti, ja ottavat käyttöön asianmukaisia tietojärjestelmiä tätä tarkoitusta varten;

b) tarjoavat asiaankuuluvan yhteyspisteen

- i) energian yhteiskäyttöjärjestelyjen rekisteröimiseksi;
- ii) energian yhteiskäyttöä koskevan käytännön tiedon saataville asettamiseksi;
- iii) tietojen saamiseksi asiaankuuluvista mittauspisteistä sekä sijainnin ja osallistumisen muutoksista; ja
- iv) tarvittaessa laskentamenetelmien validoimiseksi selkeällä, läpinäkyvällä ja oikea-aikaisella tavalla.

7. Jäsenvaltioiden on toteutettava asianmukaisia ja syrjimättömiä toimenpiteitä sen varmistamiseksi, että heikossa asemassa olevat ja energiaköyhyydestä kärsivät asiakkaat voivat osallistua energian yhteiskäyttöjärjestelmiin. Näihin toimenpiteisiin voi sisältyä taloudellisia tukitoimenpiteitä tai tuotantokiintiöitä.

8. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että viranomaisten omistuksessa olevilla energian yhteiskäyttöhankeilla asetetaan jaettua sähköä heikossa asemassa olevien tai energiaköyhyydestä kärsivien asiakkaiden tai kansalaisten saataville. Näin toimiessaan jäsenvaltioiden on parhaansa mukaan edistettävä sitä, että kyseisen saatavilla olevan energian osuus on keskimäärin vähintään 10 prosenttia jaetusta energiasta.

9. Jäsenvaltiot voivat edistää kapasiteetiltaan enintään 800 W:n pistokevalmiiden miniaurinkovoimaloiden käyttöönottoa rakennuksissa ja niiden yhteyteen.

10. Komissio antaa jäsenvaltioille ohjeita lisäämättä hallinnollista rasitetta, jotta voidaan helpottaa energian yhteiskäyttöä koskevan vakiomuotoisen toimintatavan vahvistamista ja varmistaa tasapuoliset toimintaedellytykset uusiutuvan energian yhteisöille ja kansalaisten energiayhteisöille.

11. Tämä artikla ei rajoita asiakkaiden oikeutta valita sähköntoimittajaansa 4 artiklan mukaisesti eikä sähköntoimittajien toimilupiin sovellettavia kansallisia sääntöjä.”;

6) lisätään artikla seuraavasti:

”18 a artikla

Toimittajan riskien hallinta

1. Sääntelyviranomaisten tai jos jäsenvaltio on nimennyt tätä tarkoitusta varten vaihtoehtoisen riippumattoman toimivaltaisen viranomaisen, tällaisen nimetyn toimivaltaisen viranomaisen on toimittajan koon tai markkinarakenteen huomioon ottaen ja tarvittaessa myös tekemällä stressitestejä, varmistettava, että toimittajat

a) käyttävät ja toteuttavat asianmukaisia suojausstrategioita, joilla rajoitetaan sähkön tukkutoimitusten muutoksista niiden asiakkaiden kanssa tekemien sopimusten taloudelliseen kannattavuuteen aiheutuvaa riskiä, samalla kun säilytetään lyhyen aikavälin markkinoiden likviditeetti ja hintasignaalit;

b) toteuttavat kaikki kohtuudella toteutettavissa olevat toimet toimitushäiriöiden riskin rajoittamiseksi.

2. Toimittajien suojausstrategioihin voi sisältyä asetuksen (EU) 2019/943 2 artiklan 77 alakohdassa määriteltyjen sähkönhankintasopimusten käyttö tai muita asianmukaisia välineitä, kuten termiinisopimuksia. Jos sähkönhankintasopimuksille on olemassa riittävän kehittyneet markkinat, jotka mahdollistavat tehokkaan kilpailun, jäsenvaltiot voivat vaatia, että osa sähkön tukkuhintojen muutoksista aiheutuvasta toimittajien riskistä katetaan uusiutuvista energialähteistä tuotettua sähköä koskevilla sähkönhankintasopimuksilla, jotka vastaavat niiden riskille altistumisen kestoa kuluttajapuolella, edellyttäen, että noudatetaan unionin kilpailulainsäädäntöä.

3. Jäsenvaltioiden on pyrittävä varmistamaan, että kansalaisten energiayhteisöillä ja uusiutuvan energian yhteisöillä on mahdollisuus käyttää suojaustuotteita ja että tätä varten otetaan käyttöön mahdollistavia edellytyksiä.”;

7) korvataan 27 artiklan 1 kohta seuraavasti:

”1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kaikilla kotitalousasiakkailta ja, jos jäsenvaltiot pitävät sitä asianmukaisena, pienillä yrityksillä on oikeus saada yleispalvelua eli määrätyn laatuista sähköntoimituksia niiden alueella kilpailukykyisin, helposti ja selkeästi verrattavin, avoimin ja syrjimättömin hinnoin. Jäsenvaltioiden on yleispalvelun varmistamiseksi asetettava jakeluverkonhaltijoille velvoite liittää asiakkaat verkkoonsa sellaisin ehdoin ja tariffein, jotka on vahvistettu 59 artiklan 7 kohdassa säädettyä menettelyä noudattaen. Tämä direktiivi ei estä jäsenvaltioita lujittamasta kotitalousasiakkaiden sekä pienten ja keskikokoisten muiden kuin kotitalousasiakkaiden markkina-asemaa edistämällä mainitun asiakasryhmän mahdollisuuksia kehittää vapaaehtoista yhteisedustusta.”;

8) lisätään artikla seuraavasti:

”27 a artikla

Viimesijainen toimittaja

1. Jos jäsenvaltiot eivät ole vielä ottaneet käyttöön järjestelmää viimesijaisten toimittajien osalta, niiden on toteutettava tällainen järjestelmä, jotta voidaan varmistaa toimitusten jatkuvuus ainakin kotitalousasiakkaille. Viimesijaiset toimittajat on nimettävä oikeudenmukaisella, läpinäkyvällä ja syrjimättömällä menettelyllä.

2. Loppuasiakkailta, jotka siirretään viimesijaiselle toimittajalle, on edelleen kaikki tässä direktiivissä säädetty oikeutensa asiakkaina.

3. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että viimesijaiset toimittajat ilmoittavat viipymättä ehtonsa ja edellytyksensä siirretyille asiakkaille ja varmistavat palvelujen saumattoman jatkuvuuden kyseisille asiakkaille vähintään kuuden kuukauden ajan, mikä tarvitaan uuden toimittajan löytämiseen.

4. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että loppuasiakkaat saavat tietoa ja heitä kannustetaan siirtymään markkinapohjaiseen tarjontaan.

5. Jäsenvaltiot voivat vaatia viimesijaista toimittajaa toimittamaan sähköä kotitalousasiakkaille ja pienille ja keskiuurille yrityksille, jotka eivät saa markkinapohjaisia tarjouksia. Tällaisessa tapauksessa sovelletaan 5 artiklassa vahvistettuja vaatimuksia.”;

9) lisätään artikla seuraavasti:

”28 a artikla

Suojaaminen irtikytkennältä

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että heikossa asemassa olevat ja energiaköyhyydestä kärsivät asiakkaat ovat täysin suojassa sähkönjakelun katkaisemiselta, toteuttamalla asianmukaisia toimenpiteitä, kuten kiello kytkeä irti verkosta tai muut vastaavat toimet. Jäsenvaltioiden on tarjottava tällainen suoja osana 28 artiklan 1 kohdan mukaista heikossa asemassa olevia asiakkaita koskevaa politiikkaansa, sanotun kuitenkin rajoittamatta 10 artiklan 11 kohdassa säädettyjen toimenpiteiden soveltamista.

Kun jäsenvaltiot ilmoittavat komissiolle toimenpiteistään, joilla tämä direktiivi saatetaan osaksi kansallista lainsäädäntöä, niiden on selitettävä ensimmäisen alakohdan ja kansallisen lainsäädännön osaksi saattamiseen tarkoitettun välineen vastaavien osien välinen yhteys.

2. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että toimittajat eivät pura sopimusta ja kytke asiakkaita irti verkosta sellaisin perustein, joiden nojalla asiakkaat ovat tehneet valituksen 10 artiklan 9 kohdan mukaisesti tai joihin sovelletaan tuomioistuimen ulkopuolista riitojenratkaisumekanismeja 26 artiklan mukaisesti. Tällainen valitus tai tällaisen mekanismin käyttö ei vaikuta osapuolten sopimukseen perustuviin oikeuksiin tai velvoitteisiin. Jäsenvaltiot voivat toteuttaa asianmukaisia toimenpiteitä menettelyn väärinkäytön estämiseksi.

3. Jäsenvaltioiden on toteutettava 1 kohdassa tarkoitettuja asianmukaisia toimenpiteitä, jotta asiakkaat voivat välttää irtikytkennän. Niihin voi kuulua

a) toimittajia ja asiakkaita koskevien vapaaehtoisten käytänteiden edistäminen, jotta voidaan ehkäistä ja käsitellä tapauksia, joissa asiakkaat jättävät laskunsa maksamatta; kyseisillä järjestelyillä voidaan tukea asiakkaita heidän energiankäyttönsä ja -kustannustensa hallinnoinnissa, mukaan lukien ilmoittaminen epätavallisen korkeista energian kulutuspiikeistä tai talvi- ja kesäajan käytöstä, asianmukaisten joustavien maksusuunnitelmien tarjoaminen, velkaneuvonta, mittarilukemien ilmoittaminen ja tehostettu yhteydenpito asiakkaiden ja tukivirastojen kanssa;

b) asiakkaiden opastaminen ja tietoisuuden lisääminen heidän oikeuksistaan velanhallinnan osalta;

c) mahdollisuus saada rahoitusta, arvoseteleitä tai avustuksia laskujen maksamisen tueksi;

d) sen kannustaminen ja helpottaminen, että mittarilukemat ilmoitetaan kolmen kuukauden välein tai tarvittaessa lyhyemmiltä laskutuskausilta silloin, kun laskutustiheyden ja laskutustietojen antamistiheyden osalta on otettu liitteessä I olevan 2 kohdan a ja b alakohdan velvoitteiden täyttämiseksi käyttöön järjestelmä, jossa loppuasiakas lukee säännöllisesti mittarinsa itse.”;

10) korvataan 31 artiklan 2 ja 3 kohta seuraavasti:

”2. Jakeluverkonhaltija ei saa missään tapauksessa harjoittaa syrjintää verkon käyttäjien tai käyttäjäryhmien välillä, myöskään uusiutuvan energian yhteisöjen ja kansalaisten energiayhteisöjen osalta, eikä varsinkaan siihen omistussuhteessa olevien yritysten eduksi.

3. Jakeluverkonhaltijoiden on annettava verkon käyttäjille tiedot, joita nämä tarvitsevat päästäkseen tehokkaasti verkkoon ja myös käyttääkseen sitä tehokkaasti. Jakeluverkonhaltijoiden on julkaistava selkeät ja läpinäkyvät tiedot uusia liitäntöjä varten käytettävissä olevasta kapasiteetista toiminta-alueillaan korkealla alueellisella tarkkuudella, yleistä turvallisuutta ja tietojen luottamuksellisuutta kunnioittaen, mukaan lukien liitäntäpyynnön mukainen kapasiteetti ja mahdollisuus joustavaan liitäntään siirtorajoitusten alaisilla alueilla. Julkaisuun on kuuluttava tiedot perusteista saatavilla olevan kapasiteetin laskemiseksi uusille liitäntöille. Jakeluverkonhaltijoiden on päivitettävä nämä tiedot säännöllisesti vähintään kolmen kuukauden välein.

Jakeluverkonhaltijoiden on annettava verkkokäyttäjille läpinäkyvällä tavalla selkeää tietoa heidän liittymispyyntöjensä tilasta ja käsittelystä. Niiden on toimitettava nämä tiedot kolmen kuukauden kuluessa pyynnön esittämisestä. Jos liittymispyyntöä ei ole hyväksytty eikä hylätty lopullisesti, jakeluverkonhaltijoiden on päivitettävä nämä tiedot säännöllisesti vähintään kolmen kuukauden välein.

3 a. Jakeluverkonhaltijoiden on annettava verkkokäyttäjille mahdollisuus pyytää verkkoon liittymistä ja toimittaa asiaankuuluvat asiakirjat yksinomaan digitaalisessa muodossa.

3 b. Jäsenvaltiot voivat päättää, ettei 3 kohtaa sovelleta sellaisiin integroituneisiin sähköalan yrityksiin, joilla on vähemmän kuin 100 000 verkkoon liitettyä asiakasta tai jotka toimittavat sähköä pieniin erillisiin verkkoihin. Jäsenvaltiot voivat soveltaa kynnyksarvoa, joka on alhaisempi kuin 100 000 verkkoon liitetyn asiakkaan kynnyksarvo.

Jäsenvaltioiden on kehoitettava sellaisia integroituneita sähköalan yrityksiä, joilla on alle 100 000 verkkoon liitettyä asiakasta, antamaan verkkokäyttäjille 3 kohdassa tarkoitetut tiedot vuosittain ja lisäämään yhteistyötä jakeluverkonhaltijoiden kanssa tätä tarkoitusta varten.”;

11) korvataan 33 artiklan 1 kohta seuraavasti:

”1. Jäsenvaltioiden on vahvistettava tarvittava sääntelykehys (*), jolla helpotetaan sellaisten yleisesti saatavilla olevien ja yksityisten latauspisteiden liittämistä jakeluverkkoihin, joissa on älykkään lataamisen toiminnot ja kaksisuuntaisen lataamisen toiminnot direktiivin (EU) 2018/2001 20 a artiklan mukaisesti, sanotun kuitenkaan rajoittamatta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/94/EU soveltamista. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että jakeluverkonhaltijat tekevät syrjimättömältä pohjalta yhteistyötä yritysten kanssa, jotka omistavat, kehittävät, käyttävät tai hallinnoivat sähköajoneuvojen latauspisteitä, myös verkkoon liittämisen osalta.

(*) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/94/EU, annettu 22 päivänä lokakuuta 2014, vaihtoehtoisten polttoaineiden infrastruktuurin käyttöönotosta (EUVL L 307, 28.10.2014, s. 1).”;

12) muutetaan 59 artikla seuraavasti:

a) muutetaan 1 kohta seuraavasti:

i) korvataan c alakohta seuraavasti:

”c) varmistaa tiiviissä yhteistyössä muiden sääntelyviranomaisten kanssa, että komission asetuksen (EU) 2016/1719 mukaisesti perustettu keskitetty kauppapaikka (*), Sähkö-ENTSO ja EU DSO -elin noudattavat tästä direktiivistä, asetuksesta (EU) 2019/943, asetuksen (EU) 2019/943 59, 60 ja 61 artiklan mukaisesti hyväksytyistä verkkosäännöistä ja suuntaviivoista ja muusta asiaa koskevasta unionin oikeudesta johtuvia veloitteitaan, myös rajat ylittävien kysymysten osalta, sekä ACERin päätöksiä, ja määrittää yhdessä tapaukset, joissa keskitetty kauppapaikka, Sähkö-ENTSO ja EU DSO -elin eivät noudata veloitteitaan; jos sääntelyviranomaiset eivät ole päässeet sopimukseen neljän kuukauden kuluessa yhteydenpidon aloittamisesta määrittääkseen yhdessä veloitteiden noudattamatta jättämisen, asia saatetaan ACERin päätettäväksi asetuksen (EU) 2019/942 6 artiklan 10 kohdan mukaisesti;

(*) Komission asetus (EU) 2016/1719, annettu 26 päivänä syyskuuta 2016, pitkän aikavälin kapasiteetin jakamista koskevista suuntaviivoista (EUVL L 259, 27.9.2016, s. 42).”;

ii) korvataan z alakohta seuraavasti:

”z) seurata itse tuotetun sähkön kulutukseen, uusiutuvan energian yhteisöihin ja kansalaisten energiayhteisöihin kohdistuvien perusteettomien esteiden ja rajoitusten poistamista, mukaan lukien esteet ja rajoitukset, jotka estävät joustavan hajautetun energiantuotannon liittämisen verkkoon kohtuullisen ajan kuluessa 58 artiklan d alakohdan mukaisesti.”;

b) korvataan 4 kohta seuraavasti:

”4. Siinä jäsenvaltiossa, jossa Sähkö-ENTSON tai EU DSO -elimen keskitetty kauppapaikka sijaitsee, sijaitsevilla sääntelyviranomaisella on oltava toimivalta määrätä tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia seuraamuksia näille elimille, jos ne eivät täytä velvoitteitaan, jotka johtuvat tästä direktiivistä, asetuksesta (EU) 2019/943 tai asiaan liittyvistä oikeudellisesti sitovista sääntelyviranomaisen tai ACERin päätöksistä, tai ehdottaa toimivaltaiselle tuomioistuimelle, että tämä määräisi kyseisiä seuraamuksia.”;

13) lisätään 66 artiklaan kohdat seuraavasti:

”6. Poiketen siitä, mitä 40 artiklan 4 kohdassa säädetään, Viron, Latvian ja Liettuan siirtoverkonhaltijoiden on voitava tukeutua kotimaisten sähkövarastojen tarjoajien, siirtoverkonhaltijoihin omistussuhteessa olevien yritysten ja muiden siirtoverkonhaltijoiden omistamien laitosten tarjoamiin tasehallintapalveluihin.

Poiketen siitä, mitä 54 artiklan 2 kohdassa säädetään, Viro, Latvia ja Liettua voivat sallia, että niiden siirtoverkonhaltijat ja niihin omistussuhteessa olevat yritykset omistavat, kehittävät, hallinnoivat ja käyttävät energiavarastoja ilman avointa, läpinäkyvää ja syrjimätöntä tarjouskilpailua, ja ne voivat sallia, että tällainen energiavarasto ostaa tai myy sähköä tasehallintamarkkinoilla.

Ensimmäisessä ja toisessa alakohdassa tarkoitettuja poikkeuksia sovelletaan enintään kolmen vuoden ajan sen jälkeen, kun Viro, Latvia ja Liettua ovat liittyneet Manner-Euroopan synkronialueeseen. Jos se on tarpeen toimitusvarmuuden turvaamiseksi, komissio voi jatkaa poikkeuksia ensimmäisen kolmen vuoden ajanjakson jälkeen enintään viidellä vuodella.

7. Poiketen siitä, mitä 40 artiklan 4 kohdassa ja 54 artiklan 2 kohdassa säädetään, Kypros voi sallia, että sen siirtoverkonhaltija omistaa energiavarastoja ja kehittää, hallinnoi ja käyttää niitä ilman avointa, läpinäkyvää ja syrjimätöntä tarjouskilpailua.

Ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettua poikkeusta sovelletaan, kunnes Kyproksen siirtoverkko on yhdistetty muiden jäsenvaltioiden siirtoverkkoihin yhteenliitännän kautta.”;

14) lisätään artikla seuraavasti:

”66 a artikla

Kohtuuhintaisen energian saatavuus sähkön hintakriisin aikana

1. Neuvosto voi komission ehdotuksesta täytäntöönpanopäätöksellä julistaa alueellisen tai unionin laajuisen sähkön hintakriisin, jos seuraavat edellytykset täyttyvät:

a) sähkön tukkumarkkinoilla vallitsevat erittäin korkeat keskihinnat, jotka ovat vähintään kaksi ja puoli kertaa korkeammat kuin edellisten viiden vuoden keskihinta ja vähintään 180 euroa/MWh, ja tilanteen odotetaan jatkuvan vähintään kuusi kuukautta, ja tätä varten viiden edellisen vuoden keskihintaa laskettaessa ei oteta huomioon ajanjaksoja, joihin julistettiin alueellinen tai unionin laajuinen sähkön hintakriisi;

b) sähkön vähittäishinnat nousevat jyrkästi tason ollessa noin 70 prosenttia, ja tilanteen odotetaan jatkuvan vähintään kolme kuukautta.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettussa täytäntöönpanopäätöksessä on tarkennettava sen voimassaoloaika, joka voi olla enintään yksi vuosi. Tätä ajanjaksoa voidaan jatkaa 8 kohdassa säädettyä menettelyä noudattaen peräkkäisillä enintään vuoden pituisilla jaksoilla.

3. Edellä 1 kohdan mukaisella alueellisen tai unionin laajuisen sähkön hintakriisin julistamisella on varmistettava terve kilpailu ja reilu kauppa kaikissa jäsenvaltioissa, joihin täytäntöönpanopäätös vaikuttaa, jotta sisämarkkinat eivät vääristy perusteettomasti.

4. Kun 1 kohdassa säädetty edellytykset täyttyvät, komission on annettava alueellisen tai unionin laajuisen sähkön hintakriisin julistamista koskeva ehdotus, johon on sisällyttävä täytäntöönpanopäätöksen ehdotettu voimassaoloaika.

5. Neuvosto voi määräenemmistöllä muuttaa komission 4 tai 8 kohdan mukaisesti toimittamaa ehdotusta.

6. Jos neuvosto on hyväksynyt 1 kohdan mukaisen täytäntöönpanopäätöksen, jäsenvaltiot voivat kyseisen päätöksen voimassaoloaikana soveltaa väliaikaisia kohdennettuja julkisia toimia pienten ja keskisuurten yritysten sähköntoimitusten hinnoitteluun. Tällaisten julkisten toimien on

- a) rajoitettava enintään 70 prosenttiin edunsaajan kulutuksesta edellisen vuoden vastaavana ajanjaksona ja säilytettävä kannustin kysynnän vähentämiseen;
- b) täytettävä 5 artiklan 4 ja 7 kohdassa säädetyt edellytykset;
- c) tarvittaessa täytettävä tämän artiklan 7 kohdassa säädetyt edellytykset;
- d) ne on suunniteltava siten, että minimoidaan mahdollinen sisämarkkinoiden kielteinen pirstaloituminen.

7. Jos neuvosto on tehnyt tämän artiklan 1 kohdan mukaisen täytäntöönpanopäätöksen, jäsenvaltiot voivat kyseisen päätöksen voimassaoloaikana poiketen siitä, mitä 5 artiklan 7 kohdan c alakohdassa säädetään, soveltaessaan kohdennettuja julkisia toimia sähköntoimitusten hinnoitteluun 5 artiklan 6 kohdan tai tämän artiklan 6 kohdan mukaisesti, poikkeuksellisesti ja väliaikaisesti asettaa sähköntoimitukselle kustannuksia alhaisemman hinnan edellyttäen, että seuraavat edellytykset täyttyvät:

- a) kotitalousasiakkaille asetettua hintaa sovelletaan enintään 80 prosenttiin kotitalouksien mediaanikulutuksesta, ja se säilyttää kannustimen kysynnän vähentämiseen;
- b) toimittajien välillä ei esiinny syrjintää;
- c) kaikki toimittajat saavat korvauksen siitä, että toimitukset alittavat kustannukset avoimella ja syrjimättömällä tavalla;
- d) kaikilla sähköntoimittajilla on samoin perustein oikeus tehdä tarjouksia sähkön toimitushinnasta, joka on kustannuksia alhaisempi;
- e) ehdotetut toimenpiteet eivät vääristä sähkön sisämarkkinoita.

8. Komissio arvioi hyvissä ajoin ennen 2 kohdan mukaisesti määritetyn voimassaoloajan päättymistä, täytyvätkö 1 kohdassa säädetyt edellytykset edelleen. Jos komissio katsoo, että 1 kohdassa säädetyt edellytykset täyttyvät edelleen, sen on annettava neuvostolle ehdotus 1 kohdan nojalla tehdyn täytäntöönpanopäätöksen voimassaoloajan pidentämisestä. Jos neuvosto päättää pidentää voimassaoloaikaa, tällaisen pidennyksen aikana sovelletaan 6 ja 7 kohtaa.

Komission on jatkuvasti arvioitava ja seurattava tämän artiklan nojalla mahdollisesti toteutettujen toimenpiteiden vaikuttavuutta sekä julkaistava säännöllisesti tällaisten arviointien tulokset.”;

15) korvataan 69 artiklan 2 kohta seuraavasti:

”2. Komissio tarkastelee viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2025 tämän direktiivin täytäntöönpanoa ja antaa Euroopan parlamentille ja neuvostolle kertomuksen. Komissio antaa tarvittaessa lainsäädäntöehdotuksen kertomuksen yhteydessä tai sen jälkeen, kun se on antanut kertomuksen.

Komission arvioinnissa tarkastellaan erityisesti loppuasiakkaille tarjotun palvelun laatua sekä sitä, onko tämän direktiivin mukainen asiakkaiden ja erityisesti heikossa asemassa olevien tai energiaköyhyydestä kärsivien asiakkaiden suojele riittävää.”.

3 artikla

Saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä

1. Jäsenvaltioiden on saatettava tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 17 päivänä tammikuuta 2025.

Poiketen siitä, mitä tämän kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädetään, jäsenvaltioiden on saatettava 2 artiklan 2 ja 5 alakohdan noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 17 päivänä heinäkuuta 2026.

Niiden on viipymättä ilmoitettava tästä komissiolle.

Kyseisissä jäsenvaltioiden antamissa säännöksissä on viitattava tähän direktiiviin tai niihin on liitettävä tällainen viittaus, kun ne julkaistaan virallisesti. Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, miten viittaukset tehdään.

2. Jäsenvaltioiden on toimitettava tässä direktiivissä säännellyistä kysymyksistä antamansa kansalliset säännökset kirjallisina komissiolle.

*4 artikla***Voimaantulo**

Tämä direktiivi tulee voimaan kahdentenkymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*.

*5 artikla***Osoitus**

Tämä direktiivi on osoitettu kaikille jäsenvaltioille.

Tehty Brysselissä 13 päivänä kesäkuuta 2024.

Euroopan parlamentin puolesta

Puheenjohtaja

R. METSOLA

Neuvoston puolesta

Puheenjohtaja

H. LAHBIB